

Lobbing a jeho úloha v oblasti veřejných záležitostí

Definujeme-li lobbing jako aktivitu, která se snaží ovlivnit veřejné autority a demokracii, lze tvrdit, že tyto dva koncepty mají více společného než rozdílného. Lobbing bývá zpravidla chápán velmi široce, přičemž do této kategorie spadají veškeré přímé i nepřímé snahy ovlivnit jakákoliv rozhodnutí, změnit jakékoliv usnesení aj.

Takto široká definice ovšem ztrácí prakticky jakýkoliv analytický, ale i právní význam, neboť potenciálně zahrnuje téměř veškeré aktivity spojené s politikou a veřejným prostorem. Takto pojatý lobbing se stává vším a zároveň ničím.

To ovšem následně vede právě k tomu, že nátlakové a lobbistické skupiny mohou být zaměňovány. Proto je potřeba nalézt definici, jež by lobbistické aktivity oddělila od jiných aktivit, jejichž cílem je také zisk vlivu. Při hledání této definice jsem se seznámil s názory různých autorů, kde tito autoři volí jako řešení tohoto problému způsob rozdělení lobbingu na lobbing přímý a lobbing nepřímý.

„Přímý“ lobbing: Do tohoto okruhu lze zahrnout osobní styky se zákonodárci, jejich poradci nebo jinými politiky a jejich informování o konkrétních případech, návrzích či řešeních.

Zde si dovoluji tvrdit, že vzhledem k neexistenci zákona o lobbingu je v současné chvíli téměř každý veřejný činitel vystaven nebezpečí z nařčení korupce při jakékoli osobní schůzce se soukromým podnikatelem. Stejně tak jakákoliv osobní audience soukromého podnikatele u veřejného činitele, kdy podnikatel předkládá návrhy, postupy, řešení aj., leckdy zlevňující celý proces, mohou být brány jako korupce či pletichaření před zahájením veřejné zakázky. Jeho úmysly přitom mohou být čisté.

„Nepřímý“ lobbing: Druhý okruh spočívá v ovlivňování kampaněmi v médiích nebo mezi voliči.

Osobně se domnívám, že takto definované postupy pro aplikování lobbingu by zcela jistě mohly přispět k transparentnosti demokratických postupů a důvěryhodnosti jednotlivých politických představitelů. Rád bych však dodal, že by bylo nutné stanovit bezpečnostní, kvalifikační a registrační požadavky, které by byly kladené na jednotlivé lobbistické organizace, včetně záznamní povinnosti týkající se jednotlivých jednání.

Druh a forma prosazování lobbingu je často veřejností vnímána jako manipulace, která má blíže ke korupci než k demokratic-

kým standardům. Není to překvapivé, protože vztah mezi komerčními a politickými kruhy, nebo v širší perspektivě mezi soukromým a veřejným sektorem, tvoří klíčovou složku každé moderní společnosti, založené na smíšeném veřejno-soukromém systému vládnutí. Vyčází to zejména z faktu, že ačkoliv je hranice mezi lobby a korupcí zřetelná, záleží jen na etice obou zúčastněných stran, zda ji dodrží.

Lobbing u nás

Pokud jde o Českou republiku, je výraz „lobbing“ často zmiňován a v poslední době je diskutována i nutnost vytvoření podmínek pro jeho regulaci a nastavení pravidel. Představitelé politických stran se ve svých prohlášeních a esejích předhánějí v krocích vedoucích k jeho zavedení do českého právního řádu tak, aby byly naplněny předpoklady směřující k zavedení tzv. „praktické aplikaci managementu veřejných záležitostí“ neboli lobbingu.

Pravda je však taková, že již v roce 2006 se tehdejší vláda zavazovala k jasné vymezeným pravidlům pro lobbing v ČR, aby následně konstatovala, že na základě zpracované analýzy došla k závěru, že zákon pro vymezení lobbingu v ČR by stejně nefungoval, neboť by ho nikdo nedokázal vymáhat. Z tohoto důvodu jsou jedinou normou pro lobbisty působící u nás obecná pravidla a normy chování v zákoníku práce, zákon o úřednících územních samosprávných celků (č. 312/2002 Sb.), zákon o přestupcích (č. 200/1990 Sb.), nebo trestní zákon (č. 140/1961 Sb.).

V České republice má výraz lobbing velmi špatný zvuk, což je dle mého názoru především zapříčiněno neznalostí tohoto termínu jak ze strany médií, tak ze strany široké veřejnosti. Zaměňování tohoto termínu s jednotlivými skandály na našem území mu taktéž na důvěře nepřidává. Lobbing je následně směřován s korupcí a považován za něco nebezpečného. Proto je potřeba nalézt definici vedoucí k právnímu podkladu, jež by lobbistické aktivity oddělila od jiných (a mnohdy i podobných) aktivit, jejichž cílem je také zisk vlivu.

Před implementací jakéhokoliv zákona o lobbingu v ČR by bylo nutné předem stanovit okruh souvisejících otázek, analyzovat jednotlivé charakteristické znaky lobbingu a určit jeho cíl:

- Analyzovat současné prostředí lobbingu
- Definovat mechanismy pro jeho implementaci

- Specifikovat přímou vazbu lobbingu a managementu
- Komu by měl být určen - orgánům ČR, samosprávným celkům
- Následné implementace do právního řádu v ČR
- Provázání se zákonem č. 137/2006 Sb., o veřejných zakázkách
- Provázání s dalšími zákony, kde by též mělo dojít ke shodě.

Aby lobbing mohl v České republice začít fungovat a zkvalitňoval rozhodování českých politiků, je potřeba přijmout ho s jasně stanovenými opatřeními, která by měla sledovat tyto zásady:

- Učinit ho transparentním, tj. zpřehlednit, kdo se jím zabývá, vytvořit přehled organizací, agentur a individuálních konzultantů.
- Institucionalizovat ho, tj. přijmout pravidla, postupy a formální i neformální procedury, které poskytnou stejnou šanci všem zájmovým skupinám - rozumí se bez rozdílu cílů, kterém sledují.
- Učinit ho samoregulovaným, tj. vytvořit profesní organizaci lobbistických subjektů, která bude ručit za kvalitu práce, vytvoří etický kodex, standard činnosti a bude zasahovat v případě porušení přijatých zásad (tj. v případě korupce, poskytování nepravdivých informací apod.).
- Na straně politiků být otevřený k dialogu se všemi zájmovými skupinami od firem až po občanská nezisková sdružení všech zaměření, poskytovat jim stejnou šanci sdělit své argumenty, vnímat jejich činnost a lobbing jako nezastupitelný zdroj informací o společnosti a důsledcích jejich možného rozhodnutí, tj. jako něco, co sami politici k dobrému rozhodnutí bezpodmínečně potřebují, neboť to výrazně zkvalitňuje jejich rozhodování.

Závěr

Výsledkem aplikace těchto a jiných zásad by mělo být zavedení lobbingu do českého právního řádu s jasně deklarovanými postupy, vymežujícími možnost pohybu v rámci těchto obchodních činností. Jsem si zcela jist, že na základě těchto opatření by všechny kroky vedly ke zvýšení prestiže lobbingu v České republice pro vnímání jeho pozitivní a nezaměnitelné úlohy v současné demokracii.

Ing. Filip Bušina, MBA,
doktorand VŠE v Praze